

19. nóvember 2002

Umsögn Baugs Íslands um þingsályktunartillögu um matvælarverð á Íslandi

128. löggjafarþing 2002-2003
Þskj. 3 – 3 mál

Baugur Ísland styður heilshugar þingsályktunartillögu um athugun á orsökum fyrir háu matvælaaverði á Íslandi.

Baugur Ísland tekur jafnframt undir það að til að fáist eðlileg mynd af orsökum fyrir þessu háa verði þarf að skoða þau skilyrði sem matvöruverslun og matvælaframleiðsla býr við sem og sömu þætti fyrir aðra innflutningsaðila á matvælum í landinu.

Almennt séð er það skoðun Baugs Ísland að hátt matvöruverð á Íslandi megi rekja til fimm þátta.
Smæð markaðarins

Íslensk verslun, innflytjendur og framleiðendur búa allir við þau skilyrði að vera mun minni en sambærilega fyrirtæki í ríkjum Evrópusambandsins. Til samanburðar má geta þess að stærsti aðili sem kemur að matvörusölu í Evrópusambandinu er 480 sinnum stærri en Baugur Group, eignarhaldsfélag Baugs Ísland. Stærsti aðili sem kemur að matvörusölu á Norðurlöndum er 130 sinnum stærri en Baugur Group. Ekki er ólíklegt að framleiðendur og innflytjendur á Íslandi búi við svipuð skilyrði. Eðlilega leiða þessi skilyrði til lægri vöruverðs hjá öðrum ríkjum þar sem innkaupsverð þeirra ríkja eru lægri.

Fjarlægð

Ísland býr við það að þurfa að flytja stærstan hluta af hráefni sínu til landsins, annaðhvort með flugi eða skipi.

Reglugerðaflækjan

Þættir sem kunna að virðast saklausir á pappírnum geta kostað neytendur þessa lands mikla peninga. Baugur Ísland bendir sérstaklega á tvo þætti í reglugerðum sem koma illa niður á neytendum.

- Merkingar á innihaldi í grömmum
Allan innflutning frá Bandaríkjunum þarf að merkja sérstaklega með innihaldi í grömmum, þar sem ekki er næganlegt að notast við innihald per skammt eins og Bandaríkjamenn gera. Slíkur kostnaður getur numið allt að 10-15 kr. Fyrir hverja pakkningu. Ekki er hægt að sjá hver nýtur góðs af þessu en áætla má að kostnaður vegna þessa sé á milli 100-200 milljónir.
- Merkingar á “réttu” tungumáli
Einungis er heimilt að selja vörur sem sýna innihald á Norðurlandamáli, ensku eða íslensku. Þar með takmarkast innkaupasvæði Íslands við sömu svæði, sem jafnframt eru dýrustu svæði Evrópu, nema aðilar leggja út í að sérmerkja vörur með fyrrgreindum kostnaði.

Framleiðslusinnað landbúnaðarkerfi

Íslenskt landbúnaðarkerfi miðar fyrst og fremst að því að framleiða vörur án tillits til þess hvort íslenskur markaður vilji þær eða kaupa megi þær á lægra verði í öðrum löndum. Ekki virðist vera

leytast sérstaklega eftir því að framleiða hér vörur sem hagkvæmt er að framleiða og geta staðist verðsamanburð við innflutning.

Hærri neysluskattar

Virðisaukaskattur á Íslandi er með því hæsta sem gerist í ríkjum Evrópusambandsins.

Þróun vísitalna neysluverðs á Norðurlöndum.

Matvæla-verð hefur ekki stigið hraðar en annað verðlag á Íslandi síðustu fimm árin. Byggingarvísitalan, vísitala dagvöru, vísitala neysluverðs án matvæla, launavísitalan og vísitala neysluverðs voru allar stilltar á 100 í jan. 1996. Í ágúst 2002, var byggingarvísitalan kominn í 135, vísitala dagvöru í 127, vísitala neysluverðs án matvæla í 126, launavísitalan í 154 og vísitala neysluverðs í 127. Af þessu má vera ljóst að aðrir þættir í þjóðfélaginu hafa hækkað meira eða jafnmikið og matvöruverð.

Samanburður matvæla-verðs á Norðurlöndum og í Evrópusambandinu.

Skoða þarf sérstaklega hvort aðferðafræði hvernar hagstofu sé sú sama og aðilar séu á öllum stöðum að vera saman sömu vörur. Á Íslandi er mun minna framboð af svokölluðum einkamerkjum stórmarkaða og skapast það af smæð þeirra. Einkamerki þessi eru yfirleitt ódýrari en merkjavörur.

Einstakir matvæla-flokkar

Brauð, kornvörur o.fl.

Rétt er að vörur eru að langmestu fluttar til landsins. Þær eru hinsvegar ekki fluttar inn fullbúnar fyrir neytendur heldur hráefni í þær flutt inn og þær framleiddar hér. Ekki er rétt að engar innflutningshömlur séu á vörunum, en frosin brauð, frosnar pizzur, kökumix og brauðmix bera kílóagjöld frá 6 kr./kg. upp í 99 kr./kg.

Kjötvörur.

Ástæða er til að ætla að framleiðslukostnaður sumra landbúnaðarvara sé of hár og vegur það þungt í verlagningu. Jafnframt er það skoðun Baugs Íslands að það kerfi sem bændur þurfi að vinna við sé flókið og erfitt geti verið að ná fram hagræðingu við svo framleiðslusinnað kerfi.

Sjávarafurðir.

Ólíklegt þykir að það sé íslenski fiskurinn sem sé ódýrari út úr búð í öðrum ríkjum. Á það má benda að Baugur Ísland hefur t.d. flutt inn unnin lax frá Noregi sem var töluvert ódýrari en sbr. vara hérlendis.

Mjólkurvörur og egg / Smjör og matarolía.

Samkvæmt athugunum Baugs Íslands er samkeppnisstaða okkar verst í mjólkurvörum. Þar ríkir algjör einokun og verðlag á nauðsynjavörum eins og rjóma er allt að því 100% herra hérlendis en á öðrum Norðurlöndum. Sami vöruflokkur er einnig sá vöruflokkur sem verslun í landinu hefur enga framlegð af, eftir að rekstrarkostnaður hefur verið greiddur.

Ávextir og grænmeti

Mikilvægt er að ávextir séu skoðaðir sérstaklega enda eiga ekki við sömu innflutningshömlur þar og í grænmeti. Ísland samkeppnishæfara í ávöxtum en grænmeti. Engar innflutningshömlur eru á ávöxtum en á móti þarf að flytja vöruna inn og líftími hennar styttest við það sem eykur hættu á rýmun.

Grænmeti eru aftur á móti verndað að miklu leyti þó svo vernd hafi verið aflétt á fáum vörutegundum. Enn er innflutningshömlum haldið á sveppum og þúrrulauk til að verja einn framleiðanda í þeirri grein. Jafnframt eru enn gjöld á kartöflum, rófum, ýmsum káltegunum, gulrótum og selju.

Mikilvægt er að þessir flokkar séu mældir hvor um sig, svo nákvæmur samanburður fái.

Aðrar matvörur

Ekki er rétt að engar sérstakar innflutningshömlur séu lagðar á til að vernda innlenda framleiðslu. Innflutningshömlur eru t.d. á sykri, súkkulaði, sætindum, frönskum kartöflum, kaffi og tei svo örfá dæmi séu tekin.

Ekki er heldur rétt að framleiðsla á öðrum matvörum sé lítil héraðs en t.d. er stærstur hluti sælgætisneyslu Íslendinga innlent sælgæti.

Hverjar eru orsakir mismunandi matvælaferðs á Norðurlöndum

Það er mat Baugs Íslands að með samvinnu aðila á markaði og ríkis megi auðveldlega finna skýringar á háu matvöruverði. Mikilvægt er í þeirri skoðun að allir þættir aðfangakeðjunnar frá grunnframleiðslu til sölu í verslunum sé skoðuð og borin saman við sömu þætti í nágrannalöndum okkar. Samhliða því þarf að skoða kaupmátt þessara nágrannalanda.

f.h. Baugs Íslands
Jón Björnsson
framkvæmdastjóri